

ЦВАТИЙ В.Г.,
Перший проректор
Дипломатичної
академії України
при МЗС України,
кандидат історичних
наук, доцент
кафедри
дипломатичної та
консульської служби,
Заслужений
працівник освіти
України

КУЛІНІЧ М.Ю.,
кандидат
історичних наук,
старший науковий
співробітник,
Дипломатична
академія України при
МЗС України

УДК 327:94

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: АРХІВНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ І СВІТ

У статті аналізуються архівні джерела як інституціональна складова формування іміджу України в контексті культурної та публічної дипломатії. Проголошення незалежності України в 1991 року стало відправною точкою для державного та національного відродження країни. Одним із найважливіших елементів цього процесу була культурна складова, а саме формування національної самобутності, усвідомлення унікальності свого історичного шляху та збереження багатовікової спадщини минулих поколінь. Невід'ємну частину культурного спадку, що проливає світло на історію країни, суспільства та окремих особистостей становлять архівні джерела. Виходячи з особливостей історичного розвитку України, її архівна спадщина розпорошена та зберігається не тільки в архівосховищах на території нашої країни, а й за її межами. Ще однією причиною розрізненості архівів стали еміграційні процеси, які набули поширення наприкінці ХІХ – упродовж ХХ ст. Українці, що виїжджали за кордон, об'єднувались у громади, які в свою чергу ставали центрами зберігання вивезених архівних документів. Із здобуттям Україною незалежності стала можливою постановка питання про збереження, повернення та запобігання розкраданню національної історико-культурної спадщини, а також про об'єднання архівного багатства на території незалежної суверенної України. Культурна і публічна дипломатія є новими ефективними формами міжнародних відносин і дієвим засобом формування іміджу держави за кордоном.

Ключові слова: зовнішня політика, дипломатія, архівні джерела, національно-культурна спадщина, інституціоналізація, культурна дипломатія, публічна дипломатія, Україна.

Проголошення незалежності України в 1991 році стало відправною точкою для державного та національного відродження держави. Одним із найважливіших елементів цього інституційного процесу була культурна складова, а саме формування національної самобутності, усвідомлення унікальності свого історичного шляху та збереження багатовікової спадщини минулих поколінь. Невід'ємну частину культурного спадку, що проливає світло на історію країни, суспільства та окремих особистостей становлять саме архівні джерела.

Виходячи із особливостей історичного розвитку України, її архівна спадщина розпорошена та зберігається не тільки в архівосховищах на території нашої держави, а й за її межами. Ще однією причиною розрізненості архівів стали еміграційні процеси, які набули поширення наприкінці ХІХ – упродовж ХХ ст. Українці, що виїжджали за кордон, об'єднувались у громади, які у свою чергу ставали центрами зберігання вивезених архівних документів.

Культурна і публічна дипломатія є новими ефективними формами міжнародних відносин і дієвим засобом формування позитивного іміджу держави за кордоном¹. Саме на початку ХХІ століття вони поповнили інструментарій дипломатії та стали результативно впроваджуватися на практиці провідними державами світу, у т.ч. й Україною. На сьогодні, в умовах коли інформація поширюється у світі набагато швидше, ніж будь-коли раніше, реалізація форм і методів дипломатії традиційним шляхом – через секретні угоди між урядами або дії з позиції сили, має все менше сенсу, оскільки вага оцінки міжнародної спільноти є набагато важливішою, ніж переваги, що може отримати держава з класичної або таємної дипломатії. Публічна і культурна дипломатія передбачає, крім іншого, налагодження довготривалих взаємин, що створюють сприятливі умови для державної політики у сфері культури й політики.

Із здобуттям Україною незалежності стала можливою постановка питання про збереження, повернення та запобігання розкраданню національної історико-культурної спадщини, а також про об'єднання архівного багатства на території незалежної суверенної України. З цією метою було створено спеціальні органи державної влади – Національну комісію з питань повернення в Україну культурних цінностей (НК) при Кабінеті Міністрів України, яка функціонувала у 1992–1999 рр.,² а

згодом Державну службу контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України (ДСК) при Міністерстві культури і мистецтв, що проіснувала з 2000 р. по 2011 р.³ Обидві інституції були покликані реалізовувати державну політику щодо відновлення, збереження та повернення в Україну культурних цінностей, здійснювати координацію діяльності міністерств, відомств та інших організацій у цій галузі щодо визначення напрямів проведення практичних дій для повернення на батьківщину історико-культурної спадщини, а також налагоджувати конструктивні зв'язки з українською діаспорою.

Завдяки двосторонньому співробітництву з країнами СНД, Балтії, Польщею, Чехією, Францією, Угорщиною, Великою Британією США та ін., а також з представниками української діаспори, НАФ збагатився на понад 200 тис. одиниць (за час роботи НК) та 150 тис. одиниць культурних цінностей, а саме: документів, рукописів, друкованих видань, книг, фотознімків, аудіозаписів тощо (за час роботи ДСК).

Переважна більшість документальної спадщини, яка надійшла на зберігання в Україну протягом 1991–2017 рр., відбувалася за ініціативи власників документальних зібрань (приватних осіб (представників закордонного українства), діаспорних організацій і товариств, наукових установ зарубіжних країн, а також від окремих осіб та установ, які діють в Україні та співпрацюють з організаціями (особами) української діаспори),⁴ а саме шляхом їх звернення до посольств України за кордоном. Найчастіше, після звернення до офіційних представництв України за кордоном, між власником документів укладались договори передачі (дарування) державі Україна в особі МЗС України, далі документи передавались до НК (з 2000 р. – ДСК), що закріплювалось актами прийому-передачі, у свою чергу, НК (з 2000 р. – ДСК) направляла документи на постійне зберігання до профільних установ.

Проблеми організації та координації практичного забезпечення процесу передачі документів архівної україніки до українських архівосховищ взяли на себе зі сторони України – Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури України, Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей (НК), Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України (ДСК), Укрдержархів, Державна митна служба України та відповідні органи державної влади з

боку іноземних держав, які ставали посередниками між потенційними фондоутворювачами і науковими та архівними установами України. При перевезенні документальних колекцій через кордон вантажі оформлювались Держмитслужбою як гуманітарна допомога, тим самим не потрібно було сплачувати вартість перевезення та розмитнення або всі витрати покривали фондоутворювачі власним коштом, що було дуже важливим для української сторони, оскільки державного фінансування на ці потреби не вистачало.

Одними із головних дієвих осіб процесу повернення та передачі документів архівної україніки в Україну було МЗС України та офіційні представництва України в різних країнах світу (посольства та консульства), яке взяло на себе функції зв'язуючої ланки між майбутніми фондоутворювачами та державою Україна.

За допомогою МЗС України було повернено архівна та мистецька спадщина художниці Галі Мазуренко із Великої Британії у 1993 р. за посередництва повноваженого представника НК Ю. Покальчука⁵. Так із листа Надзвичайного і Повноваженого Посла України у Великій Британії С.В. Комісаренка голові Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей О.К. Федоруку відомо, що 3 серпня 1993 р. зустрічався із Г. Мазуренко в її лондонській квартирі, також у цій зустрічі взяли участь дочка та син Г.Мазуренко, професор Львівського університету Р.П. Зорівчак та радник Посольства Р.Т. Франко. Під час зустрічі Г.Мазуренко підтвердила своє бажання подарувати Україні все своє творче надбання: картини, архіви, книжки та рукописи.⁶ Уже наступного для того ж 1993 р., був укладений акт прийому–передачі архівної спадщини в розмірі 48 одиниць, який надійшов до України 25 травня 1993 р.⁷ У листі від 9 серпня 1993 р. до посла України у Великій Британії С.В. Комісаренка О.К. Федорук зазначає: «Національна комісія висловлює Вам щиру подяку за сприяння повернення в Україну творчої спадщини нашої талановитої співвітчизниці Галі Мазуренко. ... Національна комісія підтримує Ваш намір створити фонд Галі Мазуренко».⁸

У 2000 р. після смерті Г. Мазуренко, її дочка Халі Тейлор передала всю її творчу спадщину на зберігання до Посольства України у Великій Британії в особі Й.В. посла В.Василенка⁹. Передача матеріалів художниці до України відбулась у 2003 р. за сприяння Надзвичайного і Повноваженого Посла України у Великій Британії Й.В. пана

І.О.Мітюкова та співробітників посольства, а також завідуючої відділом Управління культурного та гуманітарного співробітництва О.Ю. Васильєвої, що відображено в листі голови НК О.К. Федорука до Міністра закордонних справ України А.М. Зленка від 3 червня 2003 р.¹⁰. Передані матеріали надійшли на зберігання до Національного музею літератури України та ЦДАМЛМ України (документи увійшли до складу ф. 1372).

Передача в Україну архівної спадщини О. Ольжича та О. Олеся відбулась не без допомоги МЗС України. Так, у 1993 р. творча спадщина О. Олеся та О. Ольжича була передана із Чеської Республіки в Україну Марком Березовським, за заповітом його матері Зіни Генік-Березовської. Завдяки зусиллям та допомозі тодішнього посла України в Чеській Республіці Романа Лубківського валізи з рукописною спадщиною було відіслано дипломатичною поштою. Крім того, у 1995 році за сприяння Р. Лубківського до відділу рукописних фондів та текстології було передано й особисту бібліотеку О. Ольжича, яка налічує близько 300 книг¹¹.

У поверненні в Україну архівних документів О. Олеся та О. Ольжича було задіяно і Посольство України в Словаччині. У грудні 1996 року, коли Голова НК О. Федорук звертається листом до Надзвичайного і Повноваженого Посла України в Словаччині Й.В. пана Д. Павличка з проханням дізнатися чи живе ще в м. Братислава Л. Красковська, яка зберігала ці документи та «порушити клопотання про їх передачу». Тільки через рік, у листі від 28 травня 1997 р. Д. Павличко повідомляє О. Федорука, що Л. Красковська передала для України декілька відкриток, листівок, написаних до неї О. Олесем та О. Ольжичем¹². Нині архівна спадщина обох митців зберігається у фондах Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України (ф. 114, ф. 196).

Результатом співпраці Міністерств закордонних справ Канади та України, Надзвичайного і Повноваженого Посла Канади в Україні Й.В. пана К. Вестдала та працівників посольства Р. Ващука та І. Царькової, а також Національного архівіста Канади Ж.–П. Валло стала передача з Канади архіву Державного центру УНР в екзилі, який є одним із найбільших за кількістю та обсягом серед повернених в Україну архівних зібрань, а також високим ступенем репрезентативності й достовірності документів, які поповнили НАФ України, значно збагативши джерельну базу вивчення життя та діяльності української політичної еміграції в повоєнний період¹³.

Урочиста церемонія передачі архіву відбулася в Оттаві 28 січня 1993 р., а трьома роками пізніше, у 1996 р. матеріали були перевезені до Києва та передані на зберігання до ЦДАВО України (ф. 5235)¹⁴.

Історичну цінність становлять також й поодинокі документи, такі як оригінал листа П. Скоропадського на ім'я Президента США Ф. Рузвельта від 1937 р., переданий Джоном Тезка через Посольство України у США. Так у листі від МЗС України Голові ДСК О. Федоруку повідомляється про отримані від громадянина США Джона Тезки (John Teska) Посольством України в США документи, пов'язані із життям та діяльністю представників української імміграції після революційної доби, серед яких лист гетьмана П. Скоропадського¹⁵.

Після експертної оцінки начальника відділу інформації, використання національного архівного фонду та зовнішніх зв'язків Державного комітету архівів України Г. Папакіна, було підтверджено, що за всіма ознаками це оригінал листа гетьмана України П. Скоропадського Президенту США, що мав бути переданий адресату під час перебування на північноамериканському континенту сина гетьмана Данила Скоропадського у 1937 р.¹⁶ Цей лист було передано на зберігання до Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського у 2004 р.¹⁷

Окрім плідної співпраці МЗС України з НК та ДСК, у 2007 р. закордонне відомство розпочало спільну роботу з новоствореним Центральним державним архівом зарубіжної україніки, який було створено як єдиний центр зберігання документів зарубіжної архівної україніки задля поповнення НАФ документами, що належать до культурної спадщини української нації та перебувають за кордоном¹⁸.

Особливість ЦДАЗУ полягає в тому, що це єдина архівна установа в Україні, яка спеціалізується на здійсненні пошуку, обліку, організації зберігання та вивчення документів зарубіжної україніки, а також пристосована для зберігання архівних, бібліотечних та музейних фондів. Ця умова досить важлива, оскільки значна кількість колекцій, яка передавалася діячами та організаціями української діаспори містила не тільки архівні документи, а й книжкові зібрання та музейні предмети. Таким чином запобігалось порушення принципу неподільності фондів та розпорошення колекцій.

Одним із головних напрямів діяльності ЦДАЗУ є налагодження міжнародних контактів з потен-

ційними фондоутворювачами – представниками української діаспори та українськими інституціями за кордоном, а в рамках співпраці із світовою українською спільнотою архівом ще на початку 2008 р. було підготовлено «Звернення до світового українства», яке було розіслано до ряду міжнародних громадських організацій, зокрема Світового Конгресу Українців, Європейського Конгресу Українців, Союзу Українських Організацій Австралії та інших з метою інформування про новостворену архівну інституцію¹⁹.

У свою чергу, Міністерство закордонних справ України на чолі з тодішнім Міністром Й.В. паном В. Огризком на прохання керівництва ЦДАЗУ, розіслало в усі посольства та дипломатичні представництва України за кордоном інформацію про створення нового архіву та покладені на нього завдання, а також отримали доручення щодо всебічного сприяння діяльності ЦДАЗУ в комплектуванні документами «архівної україніки»²⁰.

Квітень 2008 року в історії ЦДАЗУ ознаменувався важливою подією – передачею на зберігання до архіву колекції документів із Словаччини, т. зв. «Пряшівської колекції», що висвітлюють життя та діяльність української еміграції в Чехословаччині в міжвоєнний та воєнний періоди, стосуються історії Музею визвольної боротьби України у Празі, Українського Вільного Університету (УВУ), Українського національного театру в Пряшеві, містять цікаву інформацію про політичні події в Карпатській Україні, діяльність українських еміграційних молодіжних та освітянських організацій, театральне життя українських емігрантів.

Передана колекція представлена: документами установ, організацій, навчальних закладів, товариств, видавництв та союзів української еміграції (744 документа); документами особового походження діячів української еміграції, а саме: мовознавця Агенора Артимова, бібліографа Петра Зленка, поетів і прозаїків Олександра Олеса, Леоніда Мосендза, Богдана Лепкого, Василя Гренджі-Донського, актора Миколи Садовського, Івана Горбачевського та ін.; періодичними виданнями (газетами, журналами, часописами, бюлетенями) та книгами відомих українських письменників; рукописами творів українських прозаїків та поетів радянської доби, які були виокремлені у фонд «Колекція творів українських поетів – шістдесятників, зібрана однодумцями в Словаччині» (ф. 11)²¹; музейними предметами – печатки та кліше різноманітних емігрантських установ, у т.ч. із

Музею Визвольної боротьби в Празі, кольорові ескізи гербів України (два тризуби роботи художника Роберта Лісовського), карти України тощо²². У результаті науково-технічного опрацювання було сформовано дев'ятнадцять архівних фондів (ф. 2–19, 26), з яких вісім фондів особового походження (ф. 3–10), десять фондів, документи яких були об'єднані в архівні колекції (ф. 2, 11–19), один фонд сформований з метричних книг (ф. 26) та бібліотечний фонд, який складається з 413 книг та брошур (ф. 1)²³.

На зберігання до архіву документи «Пряшівської колекції» передав громадянин Словаччини на умовах анонімності за сприяння Генерального консульства України у Пряшеві (Словаччина) в особі Є. Перебийніса, який особисто проводив переговори з фондоутворювачем та переконав передати матеріали високої історичної та інформаційної цінності.

Надходження до ЦДАЗУ документів т. зв. «Пряшівської колекції» стало фондовою основою архіву, яке поклало початок функціонування першої профільної архівної установи, спрямованої на зберігання архівної україніки.

Того ж року МЗС України передало на постійне зберігання до ЦДАЗУ ксерокопії документів Товариства прихильників української культури в культурі в Курітібі, Бразилія (ф. 20)²⁴. Товариство засноване на загальному конгресі українців 1947 р. як установа для справ української культури, інформації та репрезентації, воно організує культурні заходи, тематичні вечори, присвячені історії, культурі, літературі України. Товариство займається також видавничою діяльністю.

Документи фонду переважно присвячені вирішенню організаційних питань (створення філій, прийняття нових членів, проведення урочистих заходів, виставок та ін.) та питань фінансового характеру; популяризації української культури в Бразилії; питанням допомоги емігрантам з України; проблемі єдності українців в Бразилії; листуванню з українськими установами та організаціями; загальноосвітнім питанням тощо.

У квітні 2009 р. від МЗС України до ЦДАЗУ надійшли документи доби Ліги Націй з тематики Голодомору 1932-1933 рр. в Україні (у цифровому форматі та роздрукованому вигляді), з яких сформовано ф. 21 «Колекція копійних документів, що надійшли до ЦДАЗУ»²⁵. У фонді зберігаються звернення міжнародних організацій до Ліги Націй з питань Голодомору в Україні та листування укра-

їнських організацій, товариств, посадових осіб до Ліги Націй щодо трагедії Голодомору в Україні.

Таким чином, МЗС України та офіційні представництва за кордоном відгравали одну з найважливіших функцій у процесі повернення в Україну культурних цінностей, у тому числі й архівних документів. Вони були задіяні в повному циклі процесу повернення – від перемовин з майбутніми фондоутворювачами до фізичної передачі архівної спадщини в Україну. Слід зазначити, що важливу роль у питанні повернення документальних культурних цінностей відігравав людський фактор, а саме професіоналізм, патріотичність та небайдужість працівників дипломатичних установ переконували власників та потенційних фондоутворювачів передавати їх спадщину на Батьківщину. Завдяки роботі дипломатів та представництв України за кордоном, НАФ поповнився безцінними матеріалами з історії України та її видатних представників.

Слід констатувати, що, незважаючи на політичні та економічні проблеми, сьогоденна українська дипломатія досить успішно реалізує поставлені перед нею зовнішньополітичні цілі початку XXI століття. Йдеться, насамперед, про зміцнення позицій України в Європі. Сьогодні перед Україною стоять ті ж нові виклики й загрози, які свого часу стояли перед ЄС. Тому, на наш погляд, для української дипломатичної служби може бути корисним досвід публічної та культурної дипломатії в історичній ретроспективі та перспективі, а також інституційні зміни в організації її дипломатичної служби, зокрема завершення процесу створення ефективного Українського інституту та його інституційних складових або приведення у відповідність до виконання своїх основних завдань інституцій, що вже інституційовані (створені) – Культурно-інформаційних центрів у складі закордонних дипломатичних установ України (КІЦ).

Мета створення Інституту – розуміння сучасної України і зростання довіри до України у міжнародному інтелектуальному і культурному середовищі. «Це ідентифікація України – що є Україна для пересічного голландця, грека чи бразильця, з чим вона асоціюється, і, звичайно, привабливість нас як країни – практична, туристична, інвестиційна. Це також сприятиме інтеграції нас у контекст не тільки мистецтва і культури, але й науки, освіти і багатьох інших сфер», – зазначив Павло Клімкін під час презентації в МЗС України.

За задумом Інститут буде афілійованою з МЗС установою, яка, проте, буде самостійною у визна-

ченні змістовного наповнення роботи інституції. Натомість контроль за роботою Українського інституту, а також визначення засад та пріоритетів здійснюватиме Наглядова рада. Фінансуватися Інститут буде частково з державного бюджету, а також за рахунок благодійних внесків та донорської допомоги. Як створення цієї інституції, так і її подальша робота, мають базуватися на інклюзивному підході: залученні широкого кола учасників від держави, громадського сектору, бізнесу, а також експертів з-за кордону, діаспори.

Вважаємо, що головне на сьогодні – це не зміна назви інституції, а створення належних умов державою для діяльності її інституцій. На особливу увагу заслуговує їх діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу держави за кордоном, від історичного минулого до сьогодення. Як свідчить досвід європейських держав, найкращим способом для цього є використання ефективних механізмів й урізноманітнених форм публічної дипломатії, зокрема такого важливого її аспекту як різнопланова культурна дипломатія.

ПОСИЛАННЯ:

¹ Ціватий В.Г. Публічна дипломатія: традиції, тренди та виклики (досвід і пріоритети для України) [Текст] / Вячеслав Ціватий // Зовнішні справи. – 2014. – № 6. – С. 32–36.

² Постанова Кабінету Міністрів України № 732 від 28 грудня 1992 р. «Про утворення Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/732-92-п>. – Назва з екрану.

³ Постанова Кабінету Міністрів України № 221 від 7 лютого 2000 р. «Про утворення Державної служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/221-2000-п>. – Назва з екрану.

⁴ Тихенко В. Особливості організації прийому документів зарубіжної україніки (з досвіду роботи ЦДАЗУ) / В. Тихенко, Г. Горбунова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2013. – № 2. – С. 39–43.

⁵ ЦДАВО України, ф. 5304, оп. 1, спр. 7, арк. 1–25.

⁶ ЦДАЗУ, ф. 68, спр. 10, арк. 1–54.

⁷ ЦДАЗУ. Книга надходження культурних цінностей. Поточний архів Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей.

⁸ ЦДАВО України, ф. 5304, оп. 1, спр. 7, арк. 11.

⁹ ЦДАЗУ, ф. 68, спр. 10, арк. 1–54.

¹⁰ ЦДАЗУ, ф. 68, спр. 10, арк. 1–54.

¹¹ Лисенко Н. Архів Олега Ольжича в Україні / Н. Лисенко // Український історик. – 2004–2005. – № 3–4. – С. 162–171.

¹² ЦДАЗУ. Поточний архів Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей.

¹³ Лозицький В. Архів Державного центру УНР в екзилі передано в Україну / В. Лозицький // Архіви України. – 1996. – № 4–6. – С. 11–13.

¹⁴ Гарнагіна С. До питання формування джерельної бази дослідження історії міжнародної діяльності екзильного центру УНР (1948 – 1992 рр.) / С. Гарнагіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 21 (256). – ч. 2. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlush/Ist/2013_21_2/10.pdf. – Назва з екрану.

¹⁵ ЦДАЗУ. Поточний архів Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон.

¹⁶ Там само.

¹⁷ ЦДАВО України, ф. 5304, оп. 2, спр. 21, арк. 64, 70–76.

¹⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів України № 279-р від 12 травня 2007 р. «Про утворення Центрального державного електронного архіву України та центрального державного архіву зарубіжної україніки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsdazu.gov.ua/files/law08.pdf>. – Назва з екрану.

¹⁹ Звернення до світового українства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsdazu.gov.ua/speech.html>. – Назва з екрану.

²⁰ Берковський В. Центральний державний архів зарубіжної україніки – перші 5 років діяльності. Підсумки та перспективи / В. Берковський // Вісник Центрального державного архіву зарубіжної україніки. – К., 2012. – Вип. 1. – С. 14.

²¹ ЦДАЗУ, ф. 11, оп. 1, спр. 1–15.

²² Лихолоб Н. Центральний державний архів зарубіжної україніки: перші кроки / Н. Лихолоб // Архіви України. – 2008. – Вип. 1–2 (260). – С. 71–73.

²³ Архівні фонди ЦДАЗУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsdazu.gov.ua/index.php/ua/founds/archive.html>. – Назва з екрану.

²⁴ ЦДАЗУ, ф. 20, оп. 1, спр. 1–2.

²⁵ ЦДАЗУ, ф. 21, оп. 1, спр. 1.

Tsivatyi V., Kulinich M. Institutional development of cultural diplomacy of XXI century: the archived heritage of Ukraine and world community / Diplomatic Academy of Ukraine of MFA of Ukraine.

The archival sources as institutional component of image formation Ukraine in the context of cultural and public diplomacy is analyzed at the article. The proclamation of independence of Ukraine in 1991 was the starting point for state and national revival of the country. One of the most important elements of this process was the cultural component, namely the formation of national identity, awareness of its unique historical path and preserve centuries-old legacy of past generations. Integral part of cultural heritage, which sheds light on the history of the country, society and individuals are archival sources. Based on the characteristics of the historical development of Ukraine, its archival heritage fragmented and stored in the archives, not only in our country but also abroad. Another cause of fragmentation archives were emigration processes that have proliferated in the late XIX - during the XX century. Ukrainians who went abroad, cooperating in the community, which in turn became centers storage of exported of archival documents. Since Ukraine gained independence made possible the question of conservation, return and prevent the theft of national historical and cultural heritage and wealth of archival association in the territory of a sovereign independent Ukraine. The cultural and public diplomacy are new effective forms of international relations and an effective means of forming the country's image on abroad.

Keywords: foreign policy, diplomacy, archival sources, national and cultural heritage, institutionalization, cultural diplomacy, public diplomacy, Ukraine.

Циватый В.Г., Кулинич М.Ю. Институциональное развитие культурной дипломатии XXI века: архивное наследие Украины и мировое сообщество / Дипломатическая академия Украины при МИД Украины.

В статье анализируются архивные источники как институциональная составляющая формирования имиджа Украины в контексте культурной и публичной дипломатии. Провозглашение независимости Украины в 1991 году стало отправной точкой для государственного и национального возрождения страны. Одним из важнейших элементов этого процесса была культурная составляющая, а именно формирование национальной самобытности, осознание уникальности своего исторического пути и сохранения многовекового наследия прошлых поколений. Неотъемлемую часть культурного наследия, которая проливает свет на историю страны, общества и отдельных личностей, составляют архивные источники. Исходя из особенностей исторического развития Украины, ее архивное наследие расплывлено и сохраняется не только в архивохранилищах на территории нашей страны, но и за её пределами. Еще одной причиной разрозненности архивов стали эмиграционные процессы, которые получили распространение в конце XIX и на протяжении XX века. Украинцы, выехавшие за границу, объединялись в общины, которые в свою очередь становились центрами хранения вывезенных архивных документов. С обретением Украиной независимости стала возможной постановка вопроса о сохранении, возвращении и предотвращения хищения национального историко-культурного наследия, а также об объединении архивного богатства на территории независимой суверенной Украины. Культурная и публичная дипломатия является новыми эффективными формами международных отношений и действенным средством формирования имиджа государства за рубежом.

Ключевые слова: внешняя политика, дипломатия, архивные источники, национально-культурное наследие, институционализация, культурная дипломатия, публичная дипломатия, Украина.

Стаття надійшла до редакції: 13.02.2017

Рекомендовано до друку: 01.03.2017